

DOI 10.31558/2307-2318.2020.3.7

УДК 331.108:378.1

JEL: C54, I25, J24, O11, O31

Ахновська І.О.,

к.е.н, доцент,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: 0000-0001-9731-3801

i.akhnovska@donnu.edu.ua

Брацлавець О.Ю.,

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: 0000-0002-6500-6054

o.bratsslavets@donnu.edu.ua

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ТЕХНОГЛОБАЛІЗМУ

У статті досліджено інноваційний розвиток суспільства в умовах поглиблення техноглобалізму. Запропоновано авторській підхід до визначення рівня інноваційного розвитку суспільства за допомогою методу багатовимірної середньої. Досліджено особливості інноваційного розвитку країни та необхідності інвестування в освіту. Досліджено особливості трактування поняття техноглобалізму. Запропоновано низку рекомендацій задля підвищення інноваційної привабливості України в умовах техноглобалізму. У процесі дослідження виокремлено низку соціально-економічних детермінант інноваційного розвитку суспільства, а саме: кількість працівників, які задіяні у виконанні наукових досліджень, які мають науковий ступінь; витрати на виконання наукових досліджень і розробок; витрати промислових підприємств на інновації; частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств; валовий внутрішній продукт; дефіцит бюджету та державний борг. При цьому два останні фактори є дестимуляторами.

Ключові слова: інноваційний розвиток, техноглобалізм, розвиток суспільства, нові технології, розвиток, наука

Рис. – 4, Табл. – 4, Літ. – 13.

Ахновская И.А.,

к.э.н, доцент,

Донецкий национальный университет имени Василя Стуса

ORCID: 0000-0001-9731-3801

i.akhnovska@donnu.edu.ua

Брацлавец Е.Ю.,

аспирант кафедры международных экономических отношений

Донецкий национальный университет имени Василя Стуса

ORCID: 0000-0002-6500-6054

o.bratsslavets@donnu.edu.ua

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА В УСЛОВИЯХ УГЛУБЛЕНИЯ ТЕХНОГЛОБАЛИЗМА

В статье исследовано инновационное развитие общества в условиях углубления техноглобализма. Предложен авторской подход к определению уровня инновационного развития общества с помощью метода многомерной средней. Исследованы особенности инновационного развития и необходимости инвестирования в образование. Исследованы особенности трактовки понятия техноглобализма. Предложен ряд рекомендаций для повышения инновационной привлекательности Украины в условиях техноглобализма. В процессе исследования выделен ряд социально-экономических детерминант инновационного развития общества, а именно, количество работников, задействованных в выполнении научных исследований и имеющих ученую степень, расходы на выполнение научных исследований и разработок, расходы промышленных предприятий на инновации, доля количества инновационно активных предприятий в общем количестве промышленных предприятий, валовый внутренний продукт, дефицит бюджета и государственный долг. При этом два последних фактора является дестимуляторами.

Ключевые слова: инновационное развитие, техноглобализм, развитие общества, новые технологии, развитие, наука

Рис. - 4, Табл. - 4, Лит. – 13.

I. Akhnovska,

Ph.D., Associate Professor, Vasyl' Stus Donetsk National University

ORCID: 0000-0001-9731-3801

i.akhnovska@donnu.edu.ua

O. Bratslavets,

A postgraduate student of the Department of International Economic Relations

Vasyl' Stus Donetsk National University

ORCID: 0000-0002-6500-6054

o.bratslavets@donnu.edu.ua

SOCIO-ECONOMIC DETERMINANTS OF THE SOCIETY'S INNOVATIVE DEVELOPMENT UNDER DEEPENING TECHNOGLOBALISM

The article highlights the innovative development of the society under the process technoglobalism deepening. The authors offer the approach to determine the level of innovative development of the society by the method of multidimensional average. Peculiarities of the country's innovative development and the necessity to invest in education have been scrutinized. Interpreting peculiarities of the concept of technoglobalism are covered in the study. A number of recommendations are suggested for consideration to increase the innovative attractiveness of Ukraine in the context of techno-globalization. In the course of research, a number of socio-economic determinants of the society's innovative development are identified, id est: the number of employees, involved in the implementation of the scientific research, with a scientific degree; costs of research and development; costs of industrial enterprises for innovation; the share of the number of innovatively active enterprises in the total number of

industrial enterprises; the Gross Domestic Product; budget deficit and public debt, where the former and the later are referred to as disincentives.

Keywords: *innovative development, technoglobalism, community development, new technologies, development, science.*

Fig. – 4, Tab. – 4, Ref. – 13.

Постановка проблеми. З активним розвитком світової економіки підвищується роль інноваційного розвитку суспільства. Постійно зростаючий взаємозв'язок між новими технологіями та ринками капіталу визначає фундамент економіки суспільства, заснованого на знаннях. Аналіз наукової літератури свідчить, що деякі вчені ототожнюють поняття «економіка знань», «технологічний уклад» та «техноглобалізм». Сьогодні називають по-різному: у науковій літературі зустрічаються такі назви, як «техноглобалізм», «постіндустріальне суспільство», «технотронне суспільство», «інформаційне суспільство», «ноосферне суспільство», «відкрите суспільство», «епоха біфуркацій» тощо. Швидкий розвиток цифрових технологій безпосередньо впливає на економічну ефективність бізнесу та держави, якість життя населення, а також сприяє розвитку нових форм організації освітньої діяльності. Тому з поняттям техноглобалізму пов'язують термін «діджиталізація», яка сьогодні є головним трендом розвитку освітніх систем. Отже, необхідно з'ясувати економічну сутність поняття «техноглобалізм» та визначити основні соціально-економічні детермінанти інноваційного розвитку суспільства в умовах поглиблення техноглобалізму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематиці інноваційного розвитку присвячені праці Ю. Бажала, О. Лапко, Л. Федулової, В. Онікієнко, О. Кузьміна, О. Ляшенко, М. Мартинюк, М. Стадник, О. Олійнич, А. Чухно, О. Чубукова, З. Шершньова, Й. Шумпетера. Не зважаючи на досить вагомий внесок вчених до теми інноваційного розвитку суспільства, багато питань ще залишаються відкритими та потребують подальших досліджень.

Метою дослідження є дослідження соціально-економічних детермінант інноваційного розвитку суспільства в умовах поглиблення техноглобалізму.

Викладення основного матеріалу. Глибинною тенденцією розвитку сучасного світового господарства стала глобалізація. Це було обумовлено інноваційним розвитком сучасної економіки. Й. Шумпетер зазначав, що інновацією є не кожне нововведення, а лише те, що передбачає удосконалення технології та її перехід на вищий щабель розвитку [1]. Отже, велике значення для оцінки впливу інноваційно-технологічних факторів на глобальний економічний розвиток має визначення складових інноваційного розвитку.

На думку О. Олійнич [2], більшість учених вважають, що техноглобалізм загалом означає процес глобалізації, який розповсюджується на сферу інноваційних технологій НДДКР, а при аналізі існуючих у науковій літературі підходів вітчизняних та зарубіжних вчених до визначення цієї категорії спостерігаються різні точки зору: по-перше, як складова процесу глобалізації економіки, також інноваційно-дослідна, а в деяких випадках й інформаційна глобалізація; по-друге, як процес розповсюдження інноваційних технологій та наукових знань транснаціональними корпораціями; по-третє, як процес глобалізації чи інтернаціоналізації технологій. Економічними детермінантами розвитку техноглобалізму є економічна глобалізація, науково-технологічні революції; інформатизація суспільства, а також інтернаціоналізація науки та техніки. Найбільш змістовні тлумачення терміну «техноглобалізм» систематизовані нами і наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Погляди науковців на визначення поняття «техноглобалізм»*

Науковці	Визначення терміну
Альжанова Ф.Г. Днишев Ф.М. [3]	Збільшення масштабів і прискорення інтенсивності міжнародного обміну знаннями і технологіями
Білорус О. та інші [4]	Складова процесу глобалізації економіки, також інноваційно-дослідна, а в деяких випадках й інформаційна глобалізація
Глазьев С.Ю. [5]	Технологічні уклади виробництва (ТУ), що являють «конгломерат сполучених виробництв, об'єднаних у стійку цілісність»
Ластре Г Мешелькар Р., Нівс Пена А., Хуан Арояб[6]	Техноглобалізм розглядається як процес глобалізації чи інтернаціоналізації технологій
Маклюен М., Квентін Ф. [7]	Злиття в окремих країнах нововведень і нових технологій в єдиний комплекс технічних знань, виникнення «технологічних макросистем» в сферах зв'язку, транспорту, виробництва, наслідки революції телекомунікацій, створення Інтернету і перетворення всіх людей в жителів єдиного «планетарного села»
Маркс К., Енгельс Ф. [8]	Умови техноглобалізму виявили розрив між суб'єктами, «включеними» в глобальний ринок робочої сили (тими, хто працює у себе на батьківщині і може знайти її за кордоном), і «виключеними» з нього (особами, міграція яких ускладнена, а можливості докладання зусиль в сферах нових технологій обмежені навіть в розвинених країнах світу)
Олійнич О.І. [2]	Загальнопланетарний процес зрощування національних технологічних систем у глобальну систему генерації наукових знань та ідей, виробництва та комерціалізації інноваційних продуктів, головними носіями якого є транснаціональні корпорації, які активно провадять свою діяльність у міжнародному інформаційно-інноваційному просторі
Острі С., Нельсон Р. [9]	Процес розповсюдження інноваційних технологій та наукових знань транснаціональними корпораціями
Решетило В. [10]	Злиття нововведень і нових технологій, що виникають в окремих країнах, в єдиний загальносвітовий комплекс технічних знань та виникнення глобальних «технологічних макросистем» у сферах енергетики, зв'язку, телекомунікацій, транспорту, низки галузей промислового виробництва тощо
Чернявська О.І. [6]	Загальнопланетарний процес конвергенції національних технологічних систем в глобальну систему генерації наукових знань та ідей, виробництва та комерціалізації інноваційних продуктів, основними носіями якого є транснаціональні корпорації, які активно проводять свою діяльність в міжнародному інформаційно-інноваційному просторі
Шумпетер Й. [1]	Сприяє міжнародному обміну технологій, коли останні передаються іншим на комерційній основі

*систематизовано авторами

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що техноглобалізм розглядається сьогодні як:

- 1) процес розповсюдження інноваційних технологій та наукових знань, глобалізації економіки;
- 2) результат інтенсивного розвитку, що змінює вигляд суспільства;
- 3) невід'ємний компонент системи економічної глобалізації;
- 4) певний етап розвитку господарства;

5) складова процесу глобалізації економіки.

На наш погляд техноглобалізм являє собою процес розвитку інноваційних технологій та знань, який сприяє міжнародному обміну технологіями та розвитку транснаціональних корпорацій у процесі глобалізації економіки. Формування інноваційно орієнтованого суспільства здійснюється під впливом чинників науково-технічного, економічного, політичного, інституційного, соціального та культурно-ідеологічного характеру.

Оскільки нами окреслено, що техноглобалізм визначається передусім розвитком інноваційних технологій і знань, необхідно проаналізувати стан цих складових задля визначення соціально-економічних детермінант інноваційного розвитку суспільства.

Одним з головних інвесторів людського капіталу науковці вважають державу. На рис. 1 наведено динаміку валового внутрішнього доходу в Україні. Видатки на освіту у нашій країні є досить високими у порівнянні з іншими країнами. Попри високий показник видатків на освіту як частки ВВП видатки на одного студента та заробітні плати працівників освіти є досить низькими.

Рисунок 1 – Динаміка ВВП в Україні у 2015 - I кварталі 2019 рр., млн.грн., у фактичних цінах і видатки на освіту, %*

**систематизовано авторами за даними [11]*

Слід вказати на вражаюче слабкий взаємозв'язок між високими кількісними показниками масштабів освітньої діяльності в Україні та низькими значеннями її валового національного продукту (ВНП) на душу населення, який у 2017 р. в Україні був у рази меншим, ніж у розвинених країнах світу. Однією із основних причин слабого взаємозв'язку, на думку експертів, є низька якість освітніх послуг, які надають українські заклади освіти, про що, зокрема, свідчать дані Всесвітнього опитування, проведеного американським Інститутом Геллапа. Згідно з даними опитування в Україні лише 49% задоволені якістю освіти, водночас у Фінляндії цей показник дорівнює 81 %, Канаді – 73 %, США – 68 %, Німеччині і Франції – 66 % і, Сполученому Королівстві – 65 %, Польщі – 59 % [12].

Досвід економічно розвинутих країн світу свідчить, що більша частка їхнього багатства та міцність економічних систем визначаються внеском високоосвіченого, підприємливого та мобільного населення. Тому для забезпечення динаміки соціально-економічного розвитку цих країн значна увага приділяється інвестиціям у національні системи освіти. В Україні частка інвестиційних надходжень в освіту у загальній сумі інвестицій протягом останнього десятиріччя суттєво не змінювалася і перебувала

приблизно на рівні 1 %. Вона у 40 разів менша за частку інвестування в промисловість (рис. 2).

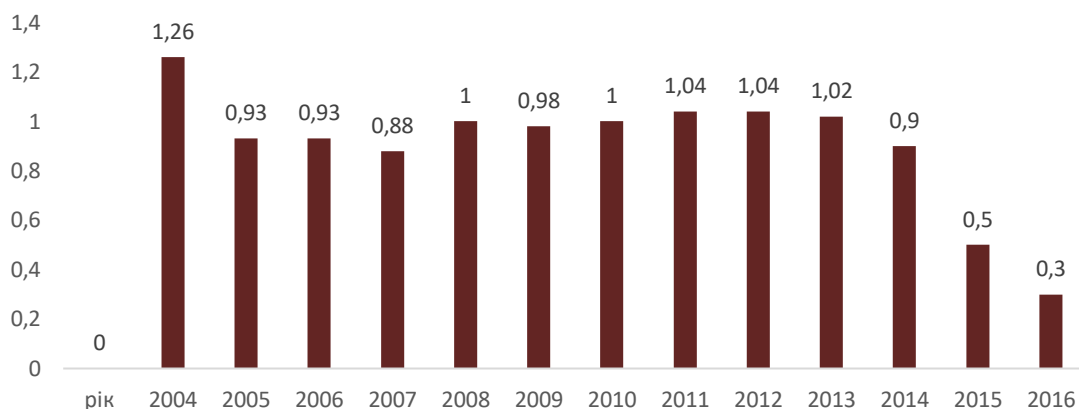

Рисунок 2 - Динаміка інвестицій в освіту в Україні в 2004-І кв.2016 рр., у % до загального обсягу*

*систематизовано авторами за даними [11]

Структура видатків Зведеного бюджету України на освіту за освітніми рівнями в 2000–2017 рр. в загальному характеризується такими показниками: дошкільна освіта – 13,7 %, загальна середня – 42,3 %, професійно–технічна – 4,8 %, вища – 28,2 %. Розподіл видатків на освіту у ці ж роки за видами бюджетів виглядає так: 28,2 % – державний бюджет, 71,8 % – місцеві бюджети. Процеси бюджетної децентралізації, розпочаті у 2015 р., мають визначені тренди на зменшення питомої ваги видатків на освіту у державному бюджеті України і відповідне збільшення її у видатках місцевих бюджетів за усіма освітніми рівнями. Довготривала криза в Україні призвела до досить великого впливу висококваліфікованих кадрів за кордон, що суттєво вплинуло на економіку. За підрахунками західних вчених, еміграція одного висококваліфікованого фахівця рівнозначна вкладанню в економіку обраної ним держави 1 млн. дол. Показники фінансування освіти у різних країнах світу наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Відносні показники фінансування освіти у різних країнах світу, % [13]

Країна	Частка витрат на освіту у структурі сукупних державних витрат	Частка сукупних державних витрат у ВВП	Частка державних витрат на освіту у ВВП
1	2	3	4
Австралія	13,8	34,5	4,7
Австрія	9,9	50,9	5,0
Бельгія	10,4	55,6	5,8
Бразилія	16,1	34,4	5,5
Великобританія	12,1	45,4	5,5
Данія	12,8	56,5	7,2
Естонія	11,7	38,3	4,5
Ізраїль	11,5	41,5	4,8
Ірландія	13,2	39,5	5,2

Продовження таблиці 2

Ісландія	13,5	44,2	6,0
Іспанія	8,2	45,1	3,7
Італія	7,3	21,1	3,7
Канада	12,4	37,2	4,6
Корея	12,8	31,8	4,1
Латвія	11,1	36,9	4,1
Литва	11,3	35,3	4,0
Мексика	17,3	26,2	4,5
Нідерланди	11,3	46,4	5,2
Німеччина	9,5	44,5	4,2
Нова Зеландія	18,4	31,1	5,7
Норвегія	13,0	55,9	7,3
Польща	10,3	42,4	4,4
Португалія	9,6	49,9	4,8
Словаччина	8,7	41,0	3,6
Словенія	7,5	60,3	4,5
США	12,2	39,6	4,8
Угорщина	6,8	49,4	3,3
Фінляндія	10,5	57,5	6,0
Франція	8,4	57,0	4,8
Чехія	8,0	42,6	3,4
Чилі	15,4	24,0	3,7
Швейцарія	14,9	32,3	4,8
Швеція	11,2	52,4	5,9
Японія	8,1	42,7	3,5
Україна:			
За державним бюджетом	7,7	27,7	27,7
За зведеним бюджетом	20,9	34,8	7,3

Значними проблемами низького рівня інвестування у науку і зниження кількості наукових працівників є нерозвиненість інноваційної інфраструктури України, низька інноваційна активність економіки країни, низький рівень капіталізації інтелектуального потенціалу. Кількість наукових дослідників і кандидатів наук за період 2010-2018 рр. суттєво зменшилась. Наразі найбільша кількість працівників задіяна у Київській, Харківській та Дніпропетровській областях. Дещо нижча кількість у Львівській, Миколаївській та Одеській областях (рис. 3).

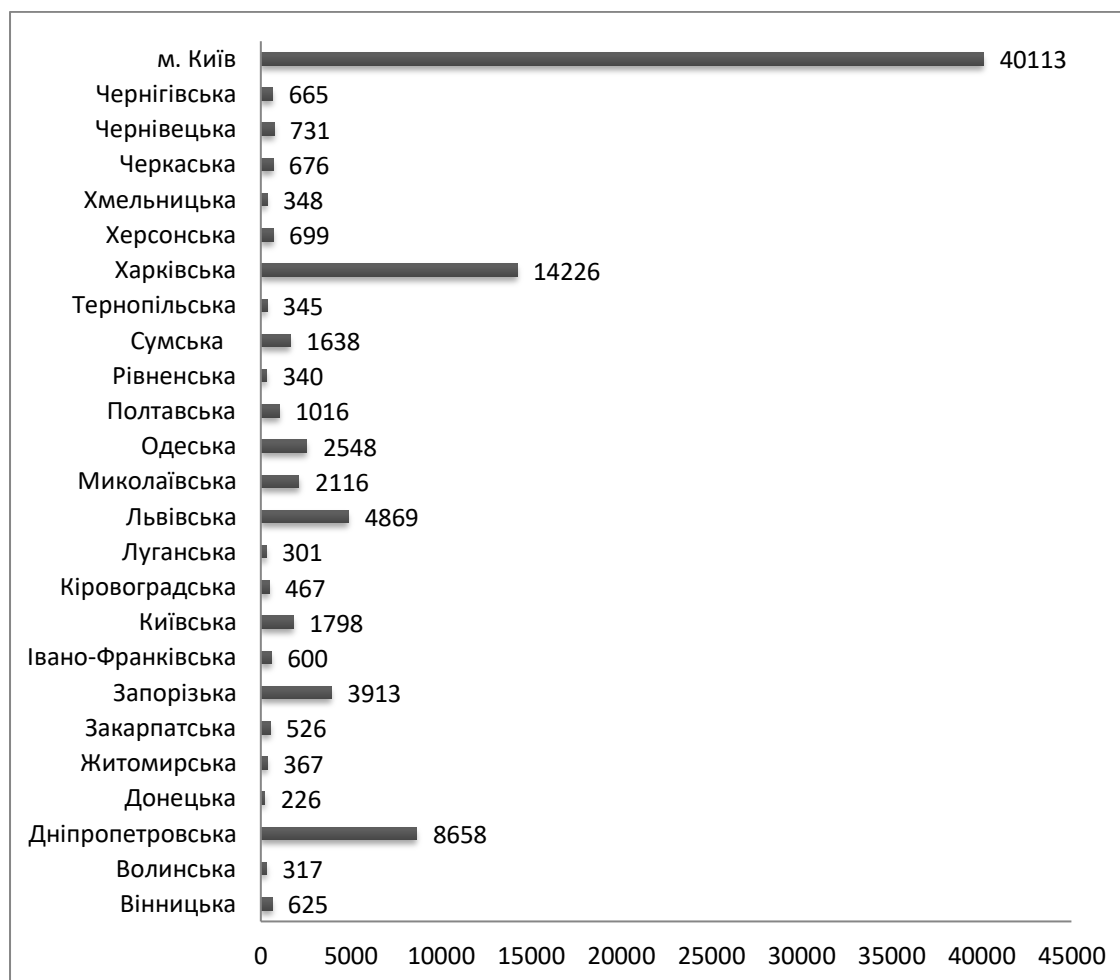

Рисунок 3 - Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок за регіонами України в 2018 році, осіб*

**систематизовано авторами за даними [11]*

Українська наукова спільнота запевняє, що створення нових інституцій не є достатньою мірою в створенні національної інноваційної системи. Потрібна соціалізація економіки, тобто головним пріоритетом економічного розвитку повинно стати не економічне зростання, а розвиток людини: її знань, умінь та особистості, бо в інноваційному суспільстві людина стає не лише економічним ресурсом, а головною формою суспільного багатства. Таким чином, особливої уваги потребує розвиток науки та освіти країни.

Тепер перейдемо до визначення соціально-економічних детермінант інноваційного розвитку суспільства, для чого застосуємо метод багатовимірної середньої. Цей метод застосовується тоді, коли треба оцінити складне явище або процес і неможливо використати якийсь один показник. Якщо ознаки інформаційного простору $\{X\}$ виражені різними одиницями виміру, значення яких суттєво відрізняються, то їх згортка (агрегування) вимагає виконання попередньої стандартизації (або нормування). Вихідні ознаки X_i $m = \{x_1, x_2, \dots\}$ замінюються стандартизованими (нормованими) значеннями Z_i $m = \{z_1, z_2, \dots\}$, на основі яких розраховується інтегральний показник. Інтегральна оцінка ρ_j визначається як середня арифметична стандартизованих значень

ознак – для j -ої одиниці сукупності, і розраховується за формулами середньої арифметичної простої.

Для визначення соціально-економічних детермінант інноваційного розвитку суспільства визначимо найбільш важливі фактори, які на наш погляд, мають найбільший вплив на інноваційний розвиток суспільства.

Таблиця 3

Характеристика соціально-економічних детермінант інноваційного розвитку суспільства*

№	Показники	Тип показника	Максимальне значення для нормування
1	Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень, які мають науковий ступінь, осіб	стимулятор	182 484
2	Витрати на виконання наукових досліджень і розробок, млн.грн	стимулятор	17 255
3	Витрати промислових підприємств на інновації, млн.грн.	стимулятор	23 230
4	Частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %	стимулятор	19
5	Кількість інноваційно активних промислових підприємств	стимулятор	1 758
6	Валовий внутрішній продукт, млн грн	стимулятор	3 974 564
7	Дефіцит бюджету, млн.грн	дестимулятор	78 053
8	Державний борг, млн. грн.	дестимулятор	2 168 627

*складено авторами

У таблиці визначено тип кожного із показників та максимальне значення на основі статистичної інформації за 2010-2019 рр. [11]. Далі проведено нормування вихідних показників, яке виконано на основі зіставлення з максимальними значеннями. Інтегральний показник Z визначимо за формулою середньої арифметичної простої для кожного із зазначених років.

Таблиця 4

Інтегральний показник інноваційного розвитку суспільства за 2010-2019 рр.*

Нормовані показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Z1	1,000	0,961	0,901	0,852	0,746	0,671	0,537	0,517	0,483	0,434
Z2	0,470	0,493	0,546	0,594	0,550	0,638	0,668	0,775	0,972	1,000
Z3	0,346	0,617	0,494	0,412	0,331	0,595	1,000	0,392	0,524	0,612
Z4	0,730	0,857	0,921	0,889	0,852	0,915	1,000	0,857	0,868	0,836
Z5	0,832	0,955	1,000	0,976	0,915	0,469	0,474	0,432	0,442	0,445
Z6	0,282	0,339	0,367	0,383	0,399	0,500	0,600	0,751	0,896	1,000
Z7	0,177	0,698	0,315	0,171	0,000	0,421	0,102	0,387	0,241	0,000
Z8	0,801	0,782	0,762	0,731	0,493	0,275	0,110	0,012	0,000	0,079
Разом	4,637	5,703	5,306	5,006	4,286	4,484	4,491	4,124	4,426	4,406
\bar{Z}	0,580	0,713	0,663	0,626	0,536	0,561	0,561	0,515	0,553	0,551

*складено авторами за [11]

Після розрахунку інтегрального показника інноваційного розвитку суспільства побудуємо графік для наочного зображення розрахованих даних (рис. 4), з якого видно, що найбільший пік був у 2011 році, а далі показник щороку знижувався з незначними покращеннями в 2015-2016 роках та 2019 році.

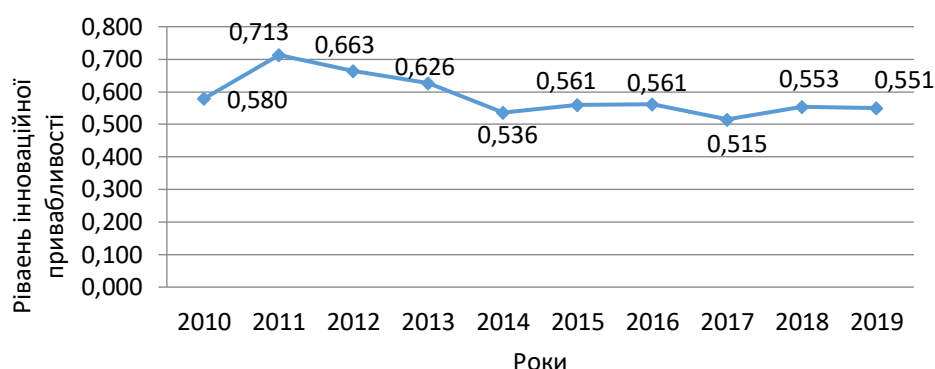

Рисунок 4 - Динаміка інтегрального показника інноваційного розвитку суспільства України за 2010-2019рр.

Слід наголосити, що формування інноваційного суспільства в економічно розвинених країнах світу супроводжується становленням економічних та технологічних укладів, структурні елементи яких формуються під впливом тенденцій нової економіки. У 90-х роках ХХ ст. Україна втратила значну частину свого інтелектуального потенціалу. За роки реформування вітчизняної економіки за межі країни виїхало близько 30% учених та науковців працездатного віку. В даній ситуації досягти суттєвих зрушень в економіці без великих фінансових ресурсів не можливо. Тож за для покращення інноваційної привабливості необхідна державна підтримка науки та наукових працівників. До стратегічних цілей розвитку інноваційно орієнтованого суспільства варто віднести: розробку та впровадження новітніх конкурентоспроможних інформаційно-комунікаційних технологій у більшість сфер суспільного життя; забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення; розвиток національної інноваційної інфраструктури; державну підтримку нових «електронних» секторів економіки.

Висновки. Таким чином, у статті досліджено економічну сутність терміну «техноглобалізм», з'ясовано, що на сьогодні техноглобалізм трактується вченими здебільшого як: процес розповсюдження інноваційних технологій та наукових знань, глобалізації економіки; результат інтенсивного розвитку, що змінює вигляд суспільства; невід'ємний компонент системи економічної глобалізації; певний етап розвитку господарства; складова процесу глобалізації економіки. У статті представлено авторське визначення поняття «техноглобалізм» - це процес розвитку інноваційних технологій та знань, який сприяє міжнародному обміну технологіями та розвитку транснаціональних корпорацій у процесі глобалізації економіки.

У процесі дослідження виокремлено низку соціально-економічних детермінант інноваційного розвитку суспільства, а саме: кількість працівників, які задіяні у виконанні наукових досліджень, які мають науковий ступінь; витрати на виконання наукових досліджень і розробок; витрати промислових підприємств на інновації; частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств; валовий внутрішній продукт; дефіцит бюджету та державний борг. При цьому два останні фактори є дестимуляторами.

Проаналізувавши ситуацію, яка склалася на даний час, доцільно наголосити, що в умовах турбулентності розвитку національної економіки, нестабільного економічного глобального середовища та кризових явищ у зв'язку з пандемією COVID, слід акцентувати увагу на підвищенні рівня інноваційної культури у країні, зокрема:

- посилювати роль національних засобів масової інформації у формуванні інноваційної культури суспільства, пропаганді цінностей інтелектуальної праці та вільного інноваційного підприємництва;
- розвивати освітньо-інформаційні програми та стимулювати впровадження інновацій на всіх рівнях суспільної діяльності;
- розвивати правову культуру фахівців, підвищувати рівень економічної, юридичної та інформаційної освіченості громадян;
- підтримувати на державному рівні науково-популярні публікації, програми та видання;
- забезпечувати державну підтримку провідних вчених України, пропагувати сучасні досягнення науки для майбутнього українського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Schumpeter J.. History of Economic Analyses. London. Allen and Unwin, 2000, 39 – 40 p.
2. Олійнич О.І. Переваги і загрози техноглобалізму. Економіка та підприємництво, 2008р., 21, 82-91 с.
3. Альжанова Ф. Г., Днишев Ф. М. Серия публикаций по проблемам устойчивого развития и повышения конкурентоспособности экономики Казахстана в условиях глобализации, 2006р., 32с.
4. Білорус О. Г. та інші Монографія: Глобалізація і безпека розвитку, 2001р., 733с.
5. Глазьев С.Ю. Теория долгосрочного технико-экономического развития, 1993р. 430с.
6. Чернявська О.І. Дис. Економічні фактори становлення та розвитку техноглобалізму, 2010р., 210с.
7. Маклюэн М., Квентин, Ф. Война и мир в глобальной деревне, 2012р., 226с.
8. Маркс К., Енгельс Ф. Сочинения 2е изд. Политиздат, 1964р., 418с.
9. Ostry S., Nelson R. Techno-Nationalism and Techno-Globalism: Conflict and Cooperation (Washington, DC: Brookings Institution,. 1995, 132p.
10. Решетило В.П. Глобальна економіка. ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018р., 167 с.
11. Статистична інформація. Офіційний сайт Державної служби статистики України.
12. Корчинська О. Ринок освітніх послуг в Україні: економічні аспекти. Ринок освітніх послуг: виклики сучасності. Збірник матеріалів науково-практичної конференції з міжнародною участю, 2019р., 40-42с.
13. Ловінська Л. Г. Визначення вартості освітніх послуг. Фінанси України, 2017р., 2, 12-26с.

REFERENCES

1. Schumpeter, J. (2000). History of Economic Analyses. London. Allen and Unwin, 39 – 40.
2. Oliinych, O.I. (2008). Perevahy i zahrozy tekhnohlobalizmu. Ekonomika ta pidpriemnytstvo, 21, 82-91.
3. Alzhanova, F. H., Dnyshev, F. M. (2006). Seryia publykatsyi po problemam ustoichyvoho razvytyia y povysheniia konkurentosposobnosti ekonomyky Kazakhstana v usloviakh hlobalyzatsyy, 32.
4. Bilorus, O. H. ta inshi (2001). Monohrafiia: Hlobalizatsiia i bezpeka rozvytku, 733.
5. Hlazev, S.Yu. (1993). Teoryia dolhosrochnoho tekhniko-ekonomycheskoho razvytyia, 430.
6. Cherniavska, O.I. (2010) Dys. Ekonomichni faktory stanovlennia ta rozvytku tekhnohlobalizmu, 210.

7. Makliuэн, M., Kventyn, F.(2012) Voina y myr v hlobalnoi derevne, 226.
8. Marks, K., Enhels, F.(1964) Sochyneniya 2e yzd. Polytyzdat, 418.
9. Ostry, S., Nelson, R. (1995) Techno-Nationalism and Techno-Globalism: Conflict and Cooperation (Washington, DC: Brookings Institution,. 132.
10. Reshetylo, V.P. (2018). Hlobalna ekonomika. KhNUMH im. O. M. Beketova, 167 s.
11. Statystychna informatsiia. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy.
12. Korchynska, O. (2019). Rynok osvitykh posluh v Ukraini: ekonomichni aspekty. Rynok osvitykh posluh: vyklyky suchasnosti. Zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu, 40-42.
13. Lovinska, L. H. (2017). Vyznachennia vartosti osvitykh posluh. Finansy Ukrainy, 2, 12-26.